

Studia Bezpieczeństwa Narodowego
Zeszyt 35 (2025)
ISSN 2028-2677, s. 109-128
DOI: 10.37055/sbn/200076

Instytut Bezpieczeństwa i Obronności
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

National Security Studies
Volume 35 (2025)
ISSN 2028-2677, pp. 109-128
DOI: 10.37055/sbn/200076

Institute of Security and Defense
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology
in Warsaw

KSZTAŁTOWANIE POLITYKI ZBROJENIOWEJ POLSKI W PERSPEKTYWIE STRATEGICZNEJ

SHAPING POLAND'S ARMAMENT POLICY IN A STRATEGIC PERSPECTIVE

Jacek MEISSNER

*Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie
ORCID: 0000-0001-7481-6115*

Abstrakt. Artykuł przedstawia zagadnienia związane z polityką zbrojeniową jako częścią polityki państwa, tj. całościowo określającą kierunki rozwoju i interwencji państwa w tym obszarze. Autor formułuje wnioski dla polskiej polityki zbrojeniowej, skupiając się na systemowym podejściu do jej ustanawiania i realizacji oraz strategicznym zarządzaniu państwem. Prezentowane ustalenia badawcze podzielone są na następujące zasadnicze części: istota polityki zbrojeniowej; aspekty instytucjonalne; krajowy potencjał przemysłowy i zdolności produkcyjne; badania, rozwój i innowacje. Podnoszone są kwestie planowania i programowania działań państwa zgodnie z określonymi priorytetami oraz interesami narodowymi, w tym w obszarze inwestycji w rozwój sprzętu wojskowego i technologii oraz określania kierunków rozwoju krajowego przemysłu obronnego, zwiększenia zdolności produkcyjnych, krajowej suwerenności (technologicznej oraz decyzyjnej), jak również wzmocnienia systemu badań i rozwoju w dziedzinie obronności. Autor przytacza także postanowienia dokumentów strategicznych krajowych i sojuszniczych. Celem artykułu jest analiza polityki zbrojeniowej państwa w perspektywie strategicznej na przykładzie Polski. Główny problem badawczy zawarty został w pytaniu: Jakie reperkusje dla bezpieczeństwa narodowego niosą za sobą działania państwa lub ich brak w zakresie polityki zbrojeniowej? Hipoteza badawcza stawiana przez autora brzmi, iż: Wdrożenie w kraju sformalizowanej polityki zbrojeniowej w postaci dokumentu strategicznego przyczyniłoby się do podniesienia efektywności zarządzania dziedzinami obronności państwa i rozwoju gospodarczego, w tym w szczególności modernizacji technicznej sił zbrojnych i przemysłu zbrojeniowego. Ustanowienie polityki zbrojeniowej pozwoliłoby więc, aby konieczny (w obliczu zagrożenia) proces zbrojenia, nie doprowadził do załamania finansowego państwa (w wyniku kierowania zamówień za granicę), a stał się motorem rozwoju rodzimej gospodarki opartej o wysokie technologie. Do opracowania artykułu wykorzystano metody przeglądu literatury oraz wnioskowania. Artykuł opiera się o dotychczas upublicznione dane i publiczne dokumenty, jak również publikacje stanowiące głos w dyskusji w obszarze podejmowanej problematyki.

Abstract: The article presents issues related to armaments policy as part of state policy, i.e. comprehensively defining the directions of development and state intervention in this area. The author formulates conclusions for Polish armaments policy, focusing on the systemic approach to its establishment and implementation and strategic management of the state. The presented research findings are divided into the following main parts: the essence of armaments policy; institutional aspects; national industrial potential and production capacity; research, development and innovation. Issues of planning and programming state activities in accordance with specific priorities and national interests are raised, including in the area of investment in the development of military equipment and technology and determining the directions of development of the national defence industry, increasing production capacities, national sovereignty (technological and decision-making autonomy), as well as strengthening the defence research and development system. The author also refers to the provisions of national and allied strategic documents. The aim of the article is to analyze the state's armament policy from a strategic perspective on the example of Poland. The main research problem is contained in the question: what are the repercussions for national security of the state's actions or lack thereof in the field of armaments policy? The research hypothesis put forward by the author is that the adoption national an armament policy in the form of a strategy would contribute to increasing the effectiveness of management of the state's defence and economic development, including the technical modernization of the Armed Forces and the defence industry. The establishment of an armament policy would therefore allow the necessary (in the face of a threat) armament process not to lead to the financial collapse of the state (as a result of directing orders abroad), but to become a driving force for the development of the domestic economy based on high technologies. The article was developed using literature review and reasoning methods. It is based on previously published data, public documents, and expert studies.

Słowa kluczowe: polityka zbrojeniowa, badania i rozwój, modernizacja techniczna, polski przemysł obronny, strategia bezpieczeństwa narodowego.

Keywords: armaments policy, research and development, technical modernization, Polish defence industry, national security strategy.

Wprowadzenie

Zasadniczym pytaniem warunkującym rozważania w zakresie polityki zbrojeniowej jest to, czy państwo posiada tego rodzaju politykę, planowaną i wdrażaną w należycie strategicznie zorganizowany sposób. Bez wątpienia Polska jako kraj zbroi się, zwłaszcza od wybuchu pełnoskalowej wojny Rosji z Ukrainą, gdy modernizacja techniczna Sił Zbrojnych (SZ) Rzeczypospolitej Polskiej (RP) uległa intensyfikacji. Jednak polityka zbrojeniowa nie istnieje jako formalny dokument (mimo takich planów), jak również trudno stwierdzić, aby w Polsce polityka zbrojeniowa istniała jako usystematyzowana konsekwentnie zaplanowana i realizowana polityka publiczna.

Celem artykułu jest analiza polityki zbrojeniowej państwa w perspektywie strategicznej na przykładzie Polski oraz reperkusji działań w tym obszarze (lub ich braku) dla bezpieczeństwa narodowego. Przyjęta hipoteza badawcza zakłada, iż: Wdrożenie przez Polskę sformalizowanej polityki zbrojeniowej w postaci dokumentu strategicznego przyczyniłoby się do podniesienia efektywność zarządzania dziedziną obronności państwa i rozwoju gospodarczego, w tym w szczególności modernizacji technicznej SZ RP i polskim przemysłem obronnym (PPO).

Warto zwrócić uwagę, że w rekomendacjach Prezydenta RP do opracowania nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego (SBN) RP, opublikowanych w lipcu 2024 roku, wskazuje się m.in.: „Polski przemysł obronny w obecnej sytuacji geopolitycznej staje się jednym z priorytetowych sektorów gospodarki, której funkcjonowanie ma bezpośredni wpływ na budowę odporności państwa na zewnętrzne zagrożenia oraz na rozwój zdolności potencjału militarnego państwa. Stąd też istnieje potrzeba opracowania, wdrożenia i konsekwentnej realizacji przez rząd dokumentu o randze strategii, który określi kierunki funkcjonowania, budowy i wspierania przez państwo sektora obronnego w perspektywie wieloletniej” (Biuro Bezpieczeństwa Narodowego 2024, s. 51). Co więcej, na szczycie NATO w Waszyngtonie w lipcu 2024 roku państwa Sojuszu przyjęły *Deklarację rozszerzenia zdolności przemysłowych NATO (NATO Industrial Capacity Expansion Pledge)*, w której zobowiązały się m.in. do wzmocnienia swojego potencjału przemysłowego oraz – w celu bardziej systematycznego podejścia do rozwoju przemysłu obronnego – opracowania krajowych planów i strategii dla przemysłu zbrojeniowego (NATO 2024).

Weryfikacja literatury

Istnieje szereg opracowań poświęconych modernizacji technicznej SZ RP i PPO, w tym publikacji naukowych (m.in. cytowana dalej analiza dla Senatu RP, prace M. Piekarskiego, np. „Ewolucja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1990-2020 w kontekście kultury strategicznej”) oraz publikacji w prasie branżowej (np. *Nowa Technika Wojskowa, Raport WTO, Wojsko i Technika*). Na uwagę zasługują także artykuły w czasopiśmie „Problemy Techniki Uzbrojenia” wydawanym przez Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia, czy to pośrednio dotyczące polskiej polityki zbrojeniowej (np. M. Gębska, „Finansowanie celów militarnych w Polsce. Wybrane aspekty teoretyczne w kontekście ustawy o obronie Ojczyzny oraz praktyka”; W. Lewandowski, „Polski przemysł obronny - ambicje i perspektywy”), czy polityki zbrojeniowej innych państw (np. J. Nawrotek, „Program modernizacji Sił Zbrojnych Republiki Francuskiej na lata 2019-2025”; J. Nawrotek, „Polityka zbrojeniowa Federacji Rosyjskiej w kontekście planów modernizacji Sił Zbrojnych FR”). W bardziej ogólnym ujęciu cenne publikacje ukazały się również w kwartalniku „Bezpieczeństwo Narodowe” wydawanym przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. Tematyka pokrewna jest też przedmiotem komentarzy w prasie codziennej (m.in. w Rzeczypospolitej).

Natomiast dostrzegalny jest deficyt literatury *stricte* na temat polityki zbrojeniowej, na ogół występują jedynie artykuły w mediach branżowych dotyczące państwowych dokumentów związanych z polityką zbrojeniową. Jednym z nielicznych wyjątków jest rozdział „Czy przemysł wzmocni armię?” w monografii wydanej w 2017 r. przez Stowarzyszenie Euroatlantyckie. Dlatego istotnym źródłem wiedzy

pozostają ogólnodostępne materiały wytworzone przez administrację publiczną oraz polskie przedsiębiorstwa zbrojeniowe.

Bogatsza jest zachodnia literatura dotycząca problematyki polityki zbrojeniowej i przemysłu obronnego. Ważną rolę odrywają publikację NATO-owskiego Sojuszniczego Dowództwa Transformacji (np. "Framework for NATO Industry Engagement") oraz prywatnych i publicznych ośrodków analitycznych. Z pewnością warto odnotować działalność francuskiego *think tanku* Ares Group w ramach Francuskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych i Strategicznych (np. cykl publikacji dotyczących systemu badań i rozwoju w dziedzinie obronności poszczególnych państw oraz działań Unii Europejskiej w zakresie rozwoju przemysłu obronnego). W tym drugim obszarze warto także przytoczyć periodyk Europejskiej Agencji Obrony pn. „European Defence Matters”. Pośrednio podejmowanej tematyki dotyka także niezwykle aktualny raport brytyjskiego resortu obrony pt. „Defence’s response to a more contested and volatile world”.

Metodyka badań

Autor wykorzystuje techniki badawcze: analiza treści opracowań eksperckich, analiza dokumentów, jak również wnioskowanie (w tym na podstawie danych liczbowych). Opiera się on także o wyniki swoich dotychczasowych badań oraz doświadczenia związane z działalnością badawczo-rozwojową. Analiza źródeł obejmowała logiczne, intelektualne zbadanie poruszanej problematyki i wykorzystanie głosów w dyskusji publicznej nad polityką zbrojeniową państwa, PPO i strategicznym podejściem do zarządzania państwem. Dobór źródeł dokonany został na podstawie kryteriów wiarygodności i aktualności. Z uwagi na istotne zmiany w środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego i idącą za nimi ewolucją podejścia do polityki zbrojeń i przemysłu obronnego w wielu państwach, jak również dynamiczny rozwój technologii, przegląd literatury obejmował publikacje z ostatnich lat, w kwerendzie koncentrując się na uznanych ośrodkach badawczych i analitycznych, prasie specjalistycznej oraz dokumentach rządowych i organizacji międzynarodowych. Artykuł opiera się o dotychczasowe upublicznione dane (pierwotne i przetworzone), dokumenty oraz publikacje i prezentowane w nich ustalenia badawcze (w tym dokumenty strategiczne i koncepcyjne), jak również przedstawia nowe własne ustalenia badawcze. Selekcja i weryfikacja źródeł została dokonana z uwzględnieniem kontekstu politycznego i gospodarczego, który może wpływać na stronniczość niektórych źródeł. Analiza źródeł polegała też na skonfrontowaniu formalnych celów wyrażonych w oficjalnych dokumentach ze stanem rzeczywistym wywodzonym z danych liczbowych i formułowanych ocen. W ramach analizy porównawczej przeprowadzono porównanie polityk zbrojeniowych krajów, które przywiązują dużą wagę do planowania strategicznego i są konsekwentne w realizacji

własnych polityk, jak również stawiają na rozwój własnego przemysłu zbrojeniowego. Porównanie to bazuje na danych dostępnych w publicznych dokumentach oraz doświadczeniach we współpracy z tymi państwami. Dokonano porównania podejścia do planowania zbrojeń, do rozwoju rodzimego przemysłu oraz zrozumienia znaczenia strategicznej autonomii. O ile wspomniana wcześniej analiza dokumentów pozwoliła na uzyskanie bezpośrednich informacji z publicznych instytucji, tak metoda porównawcza umożliwiła identyfikację różnic i wzorców w podejściu do badanej problematyki w poszczególnych państwach.

Wykorzystano także metodę wnioskowania dedukcyjnego, w ramach której wyciągnięto wnioski z założeń ogólnych i teoretycznych, stosując je do konkretnych przypadków związanych z polityką zbrojeniową i przemysłem obronnym bazujących na danych empirycznych, co ma zasadnicze znaczenie dla analizy procesów strategicznych i decyzyjnych. Wnioskowanie polegało na potwierdzeniu prawdziwości zaprezentowanego twierdzenia wyprowadzanego z innych twierdzeń, uprzednio znanych (Babiński, Lubiewski, Łuźniak 2021, s. 70-71). Zebrane w ten sposób dane empiryczne poddano wstępnej weryfikacji dzięki zestawieniu wyników uzyskanych w toku wykorzystania wymienionych wyżej technik. Wnioskowanie dedukcyjne przy realizacji badań naukowych doprowadziło do formułowania precyzyjnych wniosków w ramach przyjętego modelu. W zakresie polityki zbrojeniowej, wnioskowanie pozwoliło na zrozumienie zależności pomiędzy warstwą deklaracyjną a realnie prowadzonymi działaniami. Z kolei wnioskowanie na podstawie danych liczbowych przeprowadzono na podstawie publicznych danych udostępnianych przez administrację rządową, instytucje międzynarodowe, w tym za pośrednictwem prasy branżowej. Przetworzono dane liczbowe i zaobserwowano trendy, co pozwoliło na identyfikację prognozowanych prawidłowości dotyczących stanu i perspektywy badanej tematyki. Przy czym analiza treści skoncentrowana była na uporządkowaniu oraz interpretacji informacji i danych pod kątem problemu badawczego (Sowizdraniuk 2021, s. 97).

W efekcie powyższe umożliwiło autorowi przedstawienie skonkretyzowanych ustaleń co do istoty problemu badawczego oraz płynące z nich wnioski. Poza tym, oprócz typowo naukowego warsztatu, jak np. skupienie się na udowodnieniu bądź obaleniu hipotezy, wysiłek badawczy skoncentrowano również na aspektach diagnozowania rzeczywistości i stawiania prognoz w sposób użytkowy, o charakterze aplikowanym.

Dyskusja

Polityka zbrojeniowa, jako jedna z polityk publicznych, powinna określać w jaki sposób zaspokoić potrzeby obronne państwa w zakresie sprzętu wojskowego (SpW), zgodnie ze strategicznymi priorytetami, w sposób optymalny i zgodny zarówno

z potrzebami SZ RP i jednocześnie z polityką rozwoju PPO. Polityka zbrojeniowa powinna więc z jednej strony łączyć potrzeby wojska określone w planach rozwoju zdolności i wymaganiach armii, a z drugiej z innym obszarami funkcjonowania państwa, takimi jak gospodarka, finanse, polityka zagraniczna, polityka eksportowa, wypełnianie zobowiązań sojuszniczych i mobilizacja gospodarki, nauka, a wszystko to w sposób właściwy właśnie szczeblowi polityki publicznej.

Zakupy SpW nie mogą być bowiem oderwane od strategii krajowego przemysłu obronnego. Państwo powinno działać jako całość, a nie jego poszczególne „silosy” (np. resorty obrony, gospodarki, skarbu państwa), dlatego też modernizując SZ nie należy patrzeć wyłącznie na aspekt wyposażenia wojska w SpW, ale państwo powinno myśleć także o konsekwencjach dla swojego funkcjonowania we wszystkich obszarach. Niezwykle krótkowzrocznym podejściem byłoby kierowanie się wyłącznie samym faktem modernizacji armii, bez patrzenia na całościowo pojmowane bezpieczeństwo narodowe, jego aspekt gospodarczy, cały cykl życia SpW, który wynosi około 30-40 lat. Dlatego tak ważna jest systemowa polityka zbrojeniowa, która powinna dbać m.in. o jak największe włączanie PPO w dostawy dla wojska, co może mieć różne postaci (np. prace rozwojowe, transfer technologii, offset, inwestycje w rozwój zdolności produkcyjnych, a także badania naukowe i mechanizmy innowacji obronnych), a dana forma powinna być odpowiednio dobrana i wynikać właśnie z polityki zbrojeniowej.

Istota i specyfika polityki zbrojeniowej

Autor definiuje politykę zbrojeniową jako politykę państwa określającą zbiór zasad, wytycznych oraz decyzji umożliwiających zarządzanie i kontrolę nad rozwojem, produkcją i pozyskiwaniem SpW przez SZ, niezbędnych do osiągnięcia celów określonych w dokumentach strategicznych poświęconych bezpieczeństwu narodowemu i obronności, co na najwyższym szczeblu materializuje się w SBN RP (Kucharski 2023, s. 5).

Zgodnie z tym, podstawowym celem polityki zbrojeniowej powinno być utrzymanie zdolności SZ do realizacji ich celów wynikających z SBN poprzez:

- wspieranie niezależności w rozwoju i utrzymaniu kluczowych zdolności obronnych, czy to poprzez rozwój własnego zaplecza przemysłowego, czy też poprzez współpracę międzynarodową;
- właściwą alokację budżetu i innych zasobów pozwalającą na optymalizację kosztów rozwoju i utrzymania SpW;
- wspieranie współpracy z sojusznikami w celu zapobiegania lokalnym i globalnym konfliktom.

Polityka zbrojeniowa powinna zatem zawierać następujące elementy:

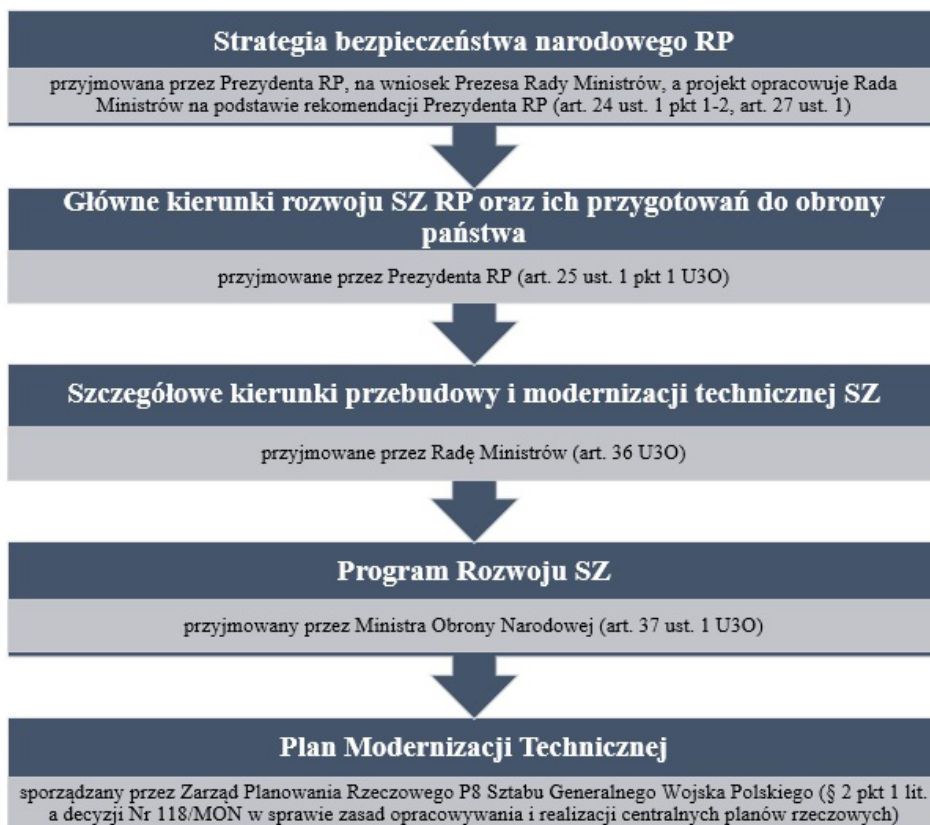
- cele strategiczne – wynikające z SBN cele dla polityki zbrojeniowej (np. odsetek PKB przeznaczany na obronność, w tym wydatki na pozyskanie SpW, badania i rozwój (B+R), kontrola państwa nad przemysłowym potencjałem obronnym, struktura własnościowa);
- ocena zagrożeń – analiza obecnych i przyszłych zagrożeń dla bezpieczeństwa i obronności kraju będąca podstawą do określenia zdolności obronnych niezbędnych do przeciwdziałania im;
- alokacja budżetu i zasobów – określenie wielkości i ram finansowych niezbędnych do realizacji polityki zbrojeniowej (co dotyczy nie tylko o alokacji budżetu wynikającej z *Planu Modernizacji Technicznej* (PMT), ale wszystkich działań prowadzonych przez państwo mające na celu rozwój zdolności przemysłowego potencjału obronnego);
- badania i rozwój – określenie priorytetowych kierunków badań i technologii niezbędnych do realizacji celów polityki zbrojeniowej i utrzymania technologicznej przewagi i/lub technologicznej niezależności (w jakich obszarach technologicznych kraj chce być niezależny, w jakich może lub musi współpracować z sojusznikami, a w jakich może polegać na otwartym rynku);
- przemysłowy potencjał obronny – określenie polityk wsparcia krajowego przemysłowego potencjału obronnego wraz z kierunkami i obszarami współpracy z partnerami krajowymi i międzynarodowymi (np. określenie polityki pozyskiwania SpW – pełna konkurencyjność czy preferencje narodowe);
- kontrola eksportu – określenie wytycznych dotyczących eksportu SpW wynikających z prawa krajowego i umów międzynarodowych;
- aspekty operacyjne – integracja i interoperacyjność SpW z doktrynami i koncepcjami wojskowymi (rozwój zdolności we wszystkich jej aspektach zgodnych z DOTMLPF (doktryny, organizacja, szkolenie, środki materiałowe, przywództwo, edukacja, personel, obiekty));
- logistyka – określenie polityk utrzymania, modernizacji oraz wycofywania SpW podczas całego okresu eksploatacji;
- aspekty etyczne i prawne – określenie standardów oraz norm etycznych i prawnych ograniczających rozwój i użycie SpW zgodnie z międzynarodowymi zasadami odnoszącymi się do praw człowieka.

Rezultatem polityki zbrojeniowej powinno więc być zapewnienie SZ zaawansowanego SpW pozwalającego na reagowanie na obecne lub przyszłe zagrożenia zarówno w sytuacji pokoju, jak i wojny (możliwość zwiększenia zdolności produkcyjnych przed nastaniem stanu wojny i utrzymanie tych zdolności w trakcie trwania konfliktu), zwiększenie bezpieczeństwa regionalnego i globalnego poprzez międzynarodową współpracę zbrojeniową, zwiększenie rentowności poprzez wspieranie eksportu (preferencyjne kredyty, wsparcie dyplomatyczne, donacje SpW lub współpraca bilateralna) (Meissner 2024, s. 369-370).

W 2017 roku rząd RP przyjął *Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)*, będącą flagową inicjatywą ówczesnego obozu rządzącego. Jednym ze strategicznych projektów przewidzianych w tej Strategii była *Narodowa polityka zbrojeniowa (NPZ)*. Miał to być „dokument określający zespół działań administracji rządowej, we współpracy z instytucjami naukowymi i przedsiębiorcami, zmierzających do stymulowania rozwoju innowacyjnego i konkurencyjnego przemysłu obronnego. Narodowa polityka zbrojeniowa określi między innymi ramy i wskaże kierunki udziału sektora obronnego w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnych technologiach oraz efektywnego systemu pozyskiwania, eksploatacji i wycofywania sprzętu wojskowego” (Rada Ministrów 2017, s. 77). Choć trwały prace nad NPZ (Dziennik Zbrojny 2018) i decyzją ministerialną powołano zespół w sprawie jej opracowania (Dz. Urz. MON z 2017 roku poz. 34), jednak dokument nigdy nie został opublikowany ani nie poinformowano o jego przyjęciu.

Nie można przy tym utożsamiać polityki zbrojeniowej z PMT, gdyż ten jest jedynie jej elementem, jest to jeden z centralnych planów rzeczowych Ministra Obrony Narodowej, o których mowa w decyzji ministerialnej w sprawie zasad opracowywania i realizacji centralnych planów rzeczowych (Dz. Urz. MON z 2021 roku poz. 190). Zgodnie z tą decyzją, analogicznie jak w poprzednich decyzjach normujących tę problematykę, jest to rodzaj dokumentu planistyczno-finansowego, który obejmuje zadania przygotowane do realizacji (np. zakup SpW) pod kątem gotowości odpowiedniej dokumentacji dla danego zadania (w szczególności regulują to §2 pkt. 1-2, §3, §4, §9 oraz załącznik nr 1 do ww. decyzji, który określa wzór PMT). Przy czym, w szczególności w obecnym systemie pozyskiwania SpW (Dz. Urz. MON z 2021 roku poz. 188), istnieje możliwość dosyć elastycznego adaptowania PMT stosowanie do decyzji Rady Modernizacji Technicznej, a w praktyce głównie Ministra Obrony Narodowej z uwagi na jego pozycję polityczną. PMT jest dokumentem wynikającym z hierarchicznych dokumentów wyższej rangi, zgodnie z ustawą o obronie Ojczyzny (U3O) (a wcześniej, przed przyjęciem tej ustawy w 2022 roku, było to analogicznie uregulowane w innym prawodawstwie), co pokazuje schemat 1.

Powyższe pokazuje, iż proces planowania i programowania rozwoju SZ RP jest odpowiednio zorganizowany pod względem dokumentów normujących tę problematykę, natomiast istotnym deficytem jest brak dokumentu określającego politykę zbrojeniową państwa. Same aspekty planowania rozwoju zdolności SZ RP pod względem *stricte* wojskowym są niewystarczające dla przeprowadzania modernizacji technicznej SZ RP w sposób racjonalny, optymalny (wojskowo, politycznie, gospodarczo), dbający o rozwój PPO, jak również zabezpieczający suwerenność technologiczną kraju i jego autonomię strategiczną w zakresie podejmowania decyzji o żywotnym znaczeniu.

Schemat 1. Dokumenty kluczowe dla określania kierunków modernizacji technicznej SZ RP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie aktów prawnych

Instytucjonalizacja polityki zbrojeniowej

Polityka zbrojeniowa powinna mieć odpowiednie ramy prawne oraz określone kompetencje przypisane do poszczególnych instytucji. Aby należycie realizować tę politykę publiczną obejmującą różne aspekty funkcjonowania państwa, pozostające w zakresie właściwości poszczególnych ministrów, powinna to być polityka rządowa. Jednocześnie zdaniem autora wiodącą rolę w niej powinno pełnić Ministerstwo

Obrony Narodowej (MON), gdyż tylko wtedy możliwe będzie właściwe powiązanie programów modernizacyjnych z rozwojem potencjału PPO.

Stąd też w ramach MON kluczowa powinna być rola silnego i merytorycznie przygotowanego departamentu odpowiedzialnego za politykę zbrojeniową oraz instytucje wykonawcze (obecnie Agencja Uzbrojenia (AU), zarówno w zakresie zakupów SpW jak i B+R), jak również w roli wspierającej i uzupełniającej inne komórki i jednostki organizacyjne resortu obrony narodowej (na przykład w zakresie zarządzania działalnością naukowo-badawczą).

Autor uważa również, iż w optymalnym wariantcie obszar B+R w resorcie obrony powinien być w ramach tego samego pionu co modernizacja techniczna, a więc podlegać pod wiceministra odpowiedzialnego za politykę zbrojeniową. Wyłączenie B+R poza modernizację techniczną rodzi negatywne skutki dla należytej synchronizacji tych dwóch obszarów, a w efekcie do braku zrozumienia znaczenia B+R w polityce zbrojeniowej.

Trzeba jednocześnie wziąć pod uwagę, że w administracji rządowej funkcjonują też inne resorty mające przełożenie na PPO, tj.

- ministerstwo właściwe ds. aktywów państwowych (obecnie Ministerstwo Aktywów Państwowych, MAP), w którym ma powstać strategia dla państwowego sektora obronnego (Miłosz 2024a);
- ministerstwo właściwe ds. gospodarki (obecnie Ministerstwo Rozwoju i Technologii, MRiT), w którym w 2024 roku powołano Departament Przemysłu Obronnego, do którego zadań należy m.in. planowanie, opracowywanie i koordynacja wdrażania krajowych strategii i polityk rozwoju przemysłu obronnego (Dz. Urz. MRiT z 2024 roku poz. 34).

Działanie te mogą przyczynić się do efektywniejszego wyznaczania kierunków strategicznych dla PPO, jednak MAP ani MRiT nie mają przełożenia na potrzeby SZ RP, a to te powinny być przede wszystkim punktem odniesienia dla PPO (zarówno ze względów ekonomicznych przedsiębiorstw, jak i interesu państwa). Strategia dla PPO jest bowiem wtórna dla polityki zbrojeniowej państwa, która powinna wynikać przede wszystkim ze zdefiniowanych planów jak przeprowadzić proces modernizacji technicznej SZ RP, a następnie rozwijać zgodnie z tym potencjał PPO.

Dlatego też polityka zbrojeniowa powinna uwzględniać szerokie aspekty budowania kompetencji technologicznych i przemysłowych w PPO, aby mógł on zaspokajać potrzeby SZ RP, a także powiązać zadania przewidziane w PMT z budowaniem zdolności przemysłowych, aby zadania te móc odpowiednio realizować z udziałem przemysłu krajowego (lub z góry określić, że brak jest zasadności rozwoju kompetencji w danym obszarze w kraju, dlatego też dana zdolność będzie zaspokajana całkowicie poprzez pozyskanie SpW z zagranicy).

Dla wdrażania polityki zbrojeniowej oraz działań B+R w dziedzinie obronności potrzebne są, oprócz silnych komórek organizacyjnych w ramach urzędu MON odpowiedzialnych za zarządzanie na szczeblu strategicznym i planowanie działań,

także instytucje wykonawcze o odpowiednich zasobach ludzkich, przypisanych kompetencjach i budżecie operacyjnym. Problematiczną kwestią w tym aspekcie jest łączenie zadań związanych z pozyskiwaniem SpW z działalnością B+R.

W opinii autora bardziej optymalnym jest, aby prace rozwojowe prowadzące do pozyskania SpW były integralną częścią zadań realizowanych przez instytucję zakupową, natomiast badania naukowe, rozwój technologii oraz innowacje (B+R+I) były realizowane przez niezależną jednostkę, z uwagi na to, że „ciężar” zakupów SpW jest znacznie większy, a więc to zadanie przyćmiewałoby działania w zakresie badań naukowych i rozwoju technologii, a w efekcie mogłoby to prowadzić do ich marginalizacji na rzecz zakupów i prac rozwojowych, choć oba obszary są równie ważne.

Jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że B+R+I powinny pokrywać dużo szerszy obszar niż tylko ten wynikający z PMT, gdyż ich podstawowym celem jest budowanie kompetencji, niezależności technologicznej, obniżenie ryzyka technologicznego oraz zwiększanie innowacyjności i konkurencyjności. Kluczową kwestią w polityce zbrojeniowej państwa jest więc synchronizacja B+R+I z potrzebami wynikającymi z PMT (Meissner 2024, s. 397-399).

Warto odnieść się do stawianych w publicznej dyskusji tez, iż AU nie dość wystarczająco wspiera PPO. Jak podkreślił szef AU gen. bryg. A. Kuptel w wywiadzie dla Rzeczpospolitej, zgodnie ze statutem AU odpowiada za pozyskiwanie SpW, a nie wsparcie krajowego przemysłu, istnieją więc ograniczenia prawne, choć mimo to Agencja stara się wspierać polską zbrojeniówkę (Miłosz 2024a). Oprócz rozważanego rozszerzenia kompetencji AU (np. na wzór francuski, koreański, czy turecki, gdzie relacje agencji zbrojeniowej z rodzimym przemysłem są znacznie ściślejsze), należy zauważyć, iż w polskim resorcie obrony funkcjonuje komórka organizacyjna, która posiada zadania w tym zakresie. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym MON Departament Polityki Zbrojeniowej odpowiada m.in. za „udział w procesie planowania rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego w zakresie problematyki zbrojeniowej, w tym:

- a) identyfikowanie aktualnych i pożądaných możliwości udziału krajowego potencjału przemysłu obronnego w procesie modernizacji technicznej SZ;
- b) prowadzenie analiz dotyczących pożądaných kierunków modernizacji technicznej SZ;
- c) przygotowywanie propozycji działań do dokumentów strategicznych państwa w perspektywie średniookresowej w zakresie modernizacji technicznej SZ;
- d) przygotowywanie informacji w zakresie ustanawiania, utrzymania lub rozwoju zdolności przemysłowych na terytorium RP zapewniających zachowanie bezpieczeństwa dostaw na potrzeby przygotowania wniosku o ocenę występowania podstawowego interesu bezpieczeństwa państwa” (Dz. Urz. MON z 2024 roku poz. 227).

Zakres polityki zbrojeniowej

Krajowy potencjał przemysłowy i zdolności produkcyjne

Polityka zbrojeniowa powinna określać jakie kompetencje technologiczne i produkcyjne powinny być rozwijane w rodzimym przemyśle zbrojeniowym, obszary kluczowe dla budowy i rozwijania krajowego potencjału oraz jakiego typu SpW powinien być pozyskiwany w kraju (dążenie do samodzielności), a jaki za granicą, w jakie programy zbrojeniowe należałoby włączyć się w ramach współpracy międzynarodowej (z jakimi państwami, w jakich formatach, w jakich obszarach, w jakim zakresie).

Większość pozyskiwanego w ostatnich latach SpW kupowano „z półki” od zagranicznych dostawców. W sytuacji pilnej potrzeby zbrojenia się, wskazywano, że kupowano uzbrojenie za granicą, gdyż tamtejsi producenci są w stanie dostarczyć sprzęt szybko i wysokiej klasy, w tym ten najbardziej zaawansowany, a od polskiego przemysłu miano kupować tyle, ile jest on w stanie dostarczyć (Forsal 2022). W istocie nie wynika to tylko z kondycji PPO w ostatnich dekadach, ale również ze stanu polskiej polityki zbrojeniowej. Aby polski przemysł mógł dostarczać nowoczesny SpW, konieczne jest uruchamianie prac rozwojowych przez resort obrony, a więc zlecenie przemysłowi projektów opracowania gotowego rozwiązania, które jest zgodne z potrzebami wojska. W Polsce w II połowie ubiegłej dekady nastąpił w tym zakresie regres, co pokazują dane na wykresie 1 w dalszej części artykułu. W poprzednich latach (w tym w kluczowym 2022 roku) nie zlecano większych prac rozwojowych, które pozwoliłyby opracować całościowe nowe systemy uzbrojenia (Dmitruk 2023a, s. 18).

Przy czym warto zauważyć, że w okresie Zimnej Wojny, gdy konflikt zbrojny mógł wybuchnąć w każdej chwili, mimo wszystko po obu stronach żelaznej kurtyny uruchamiano projekty badawcze, rozwijano technologie i własny przemysł zbrojeniowy, aby zapewnić sobie w krótkim, średni i długim horyzoncie zdolności do produkcji nowoczesnego SpW. Również współcześnie, stawiająca czoła rosyjskiej napaści zbrojnej Ukraina także aktywnie rozwija swój przemysł zbrojeniowy, aby zapewnić sobie środki do obrony kraju. Podobnie Korea Południowa, właśnie z powodu permanentnego zagrożenia, rozwija swój potencjał przemysłowy w przemyślany sposób. Kraj ten, jak też inne państwa średnie (np. Izrael i Turcja), skutecznie rozwinęły swoją zbrojeniówkę, gdyż uznały, że muszą same posiadać własne zdolności przemysłowe, właśnie dlatego, że są w stanie ciągłego zagrożenia ze strony agresywnych sąsiadów.

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na model francuski, w którym polityka zbrojeniowa realizowana jest zgodnie z wieloletnimi planami rozwoju zdolności. W związku z tym, jeśli np. w 2035 roku planowane jest pozyskanie danej zdolności/

SpW, to około 2020 roku (w zależności od dostępności i stanu rozwoju technologii) uruchamiane jest studium wykonalności, a w następnych latach najpierw projekt kończący się demonstratorem technologii, a kolejny projekt prototypem. Wszystko to w odpowiednio wcześniej zdefiniowanym formacie (np. program wyłącznie narodowy lub w którejś z formuł współpracy międzynarodowej).

Poza tym we Francji istotne znaczenie ma kwestia przemysłowej suwerenności. W kraju tym zakupy uzbrojenia odbywają się zgodnie z konkurencyjnym prawem zamówień publicznych, jednakże właśnie z uwagi na kwestię suwerenności, dzięki odpowiednim przepisom, możliwe jest faworyzowanie francuskich podmiotów. Bowiem troska o rozwój bazy przemysłowej i technologicznej sektora obronnego, a także utrzymanie zdolności przemysłowych w perspektywie długoterminowej jest kwestią wynikającą z polityki zbrojeniowej i najważniejszych interesów narodowych. Francja jest krajem, który ma ambicję posiadania zdolności w pełnym spektrum technologicznym, a to wymaga dużej i silnej bazy przemysłowej. Jednym z celów działań francuskiej Dyrekcji Generalnej ds. Uzbrojenia (DGA) jest zapewnienie wzrostu kompetencji zarówno dużych firm zbrojeniowych, jak i małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach technologicznych wskazanych przez resort obrony jako priorytetowe, dzięki czemu są one zdolne do opracowywania, produkcji i długoterminowego utrzymania sprzętu potrzebnego francuskiemu wojsku (European Security & Defence 2021).

Polska jako państwo średnie nie jest w stanie produkować samodzielnie wszystkie typy SpW. Jednakże ma potencjał, aby stworzyć nowoczesne SZ w oparciu o krajową bazę przemysłową i przemyślaną współpracę wojskowo-przemysłową z sojusznikami oraz innowacyjną gospodarkę z wydajnym przemysłem zbrojeniowym. Jednak wymaga to ambitnej i konsekwentnej polityki zbrojeniowej oraz dużych inwestycji w B+R+I, prace rozwojowe i rozwój PPO.

Bazowanie na zagranicznych zakupach SpW wiąże się m.in. z koniecznością wydatkowania na zakupy i licencje w obcym przemyśle, uzależnieniem bezpieczeństwa narodowego od państw trzecich i podmiotów gospodarczych z tych państw, ograniczoną możliwością modyfikacji, remontów, wsparcia technicznego, koniecznością kupowania za granicą materiałów eksploatacyjnych i amunicji, ograniczonymi możliwościami ustanowienia serwisu w Polsce, przeniesienia części produkcji, transferu technologii, brakiem rozwijania własnych technologii, co nie pozwala budować suwerenności technologicznej i bezpiecznych łańcuchów dostaw (Dmitruk 2021, s. 18). Przykładowo, dzięki umiejętnemu planowaniu polityki zbrojeniowej w powiązaniu z własną zbrojeniówką, w 2019 roku wydatki obronne Wielkiej Brytanii przyczyniły się do funkcjonowania 260 tys. miejsc pracy i inwestycji blisko 20 mld GBP w rodzimym przemyśle (Ministry of Defence 2019).

W kontraktach zakupowych z zagranicznymi dostawcami często podkreśla się, że powinny one zawierać także transfer technologii do Polski. Należy zauważyć, że tego typu rozwiązanie jest na ogół bardziej korzystne niż zakup wyłącznie „z półki”

jednak nie jest to tak efektywny sposób rozwoju własnej bazy przemysłowej, jak rozwijanie krajowych technologii, głównie w oparciu o projekty badawcze i rozwojowe uruchamiane przez resort obrony. Poza tym w niektórych umowach transfer technologii jest właściwie wyłącznie transferem produkcji do Polski. Jedynie dysponowanie własnymi rozwiązaniami, opartymi o technologie opracowane w kraju, może pozwolić na uzyskanie suwerenności obronnej, bowiem to technologie własne umożliwiają produkcję także w stanach zagrożeniach, a rodzime SZ zawsze będą traktowane priorytetowo (Wilk 2023). Kluczowe jest więc uruchamianie prac rozwojowych, które zaowocują opracowaniem przez PPO rodzimego SpW.

Dzięki rozwijaniu SpW przez rodzimy przemysł można zachować kontrolę nad kluczowym aspektem jakim są informacyjne systemy sterowania SpW. Bez panowania nad technologią (własne zdolności opracowywania i produkcji oprogramowania i sprzętu) Polska będzie ubezwłasnowolnia w dysponowaniu SpW i podejmowaniu najważniejszych decyzji strategicznych i politycznych, co sprawia, że zbytne bazowanie na pozyskiwaniu SpW z zagranicy jest obarczone zbyt dużym ryzykiem dla bezpieczeństwa narodowego (Koziej 2014).

Istotnym elementem potencjału zbrojeniowego kraju jest kwestia zdolności produkcyjnych i zapewniania bezpiecznego łańcucha dostaw. Polska powinna dążyć do ich budowy, zarówno co do skali produkcji, jak i panowania nad daną technologią. Strategiczna autonomia w pewnych zdolnościach produkcyjnych może być zapisana w strategicznych dokumentach państwa, tak jest np. w USA i we Francji. Oczywiście Polska nie musi być niezależna we wszystkich obszarach, ale przynajmniej w tych które są krytyczne z perspektywy bezpieczeństwa narodowego. We wspomnianych rekomendacjach prezydenckich do nowej SBN RP wskazywano: „Polityka państwa w stosunku do przemysłu obronnego powinna wynikać z długofalowych planów jego funkcjonowania i rozwoju nie tylko na rzecz własnych sił zbrojnych, ale również jako elementu eksportu produktów, technologii czy usług na rynki światowe. Każde państwo o określonych aspiracjach i zdolnościach technologicznych, dbające o własne bezpieczeństwo, opiera produkcję obronną w pierwszej kolejności o własne przedsiębiorstwa i rodzime rozwiązania. W przeciwnym razie nie ma mowy o skutecznym działaniu własnych sił zbrojnych w perspektywie długofalowej” (Biuro Bezpieczeństwa Narodowego 2024, s. 51).

W kwestii zdolności produkcyjnych na gruncie krajowym z pewnością kluczowe są obszar amunicyjny, systemów dowodzenia i łączności oraz potencjał do produkcji podstawowych systemów uzbrojenia w większej skali, ale też komponentów elektronicznych, które są krytyczne dla tego SpW. Aby realizować cele w tym obszarze Polska powinna nie tylko inwestować znaczne środki w B+R (zwłaszcza w prace rozwojowe) zgodnie z polityką zbrojeniową, ale też programy przemysłowe i inwestycyjne, które zapewnią budowę i rozbudowę zdolności produkcyjnych. Poza tym zasadne są konkretne programy dedykowane zwiększeniu zdolności produkcyjnych, tam, gdzie jest to identyfikowane w ramach polityki zbrojeniowej.

Badania, rozwój i innowacje

Zasadniczym celem prowadzenia prac B+R w obszarze obronności jest budowanie w kraju kompetencji technologicznych i przemysłowych, aby krajowy sektor obronny był w stanie zaspokajać perspektywiczne potrzeby rodzimych SZ. W związku z tym, abstrahując od problemów, z którymi boryka się PPO, wymaga to sprawnego systemu B+R zgodnego z polityką zbrojeniową. O ile wprowadzony od 2022 roku nowy system pozyskiwania SpW i powołanie AU usprawniły zakupy SpW, o tyle, jak wskazano powyżej, nie można stwierdzić, że Polska posiada zdefiniowaną i stabilną politykę zbrojeniową. Szczególnie tyczy się to powiązania zadań ujętych w PMT z kierunkami rozwoju polskiego przemysłu obronnego, aby mógł on jak najlepiej przygotować się do realizacji zadań ujętych w PMT (dla tych, które polityka zbrojeniowa zidentyfikowała, jako te, które powinny być zrealizowane przez PPO).

Elementem polityki zbrojeniowej powinna być strategia B+R rozwijająca technologie w priorytetowych obszarach, w zakresie badań naukowych koncentrując się z jednej strony na technologiach przełomowych, a z drugiej na uzupełnieniu luk w krajowych kompetencjach, natomiast w zakresie prac rozwojowych wspierać zadania przewidziane w PMT i budować kompetencje, aby polski przemysł mógł istotnie uczestniczyć w modernizacji technicznej SZ RP.

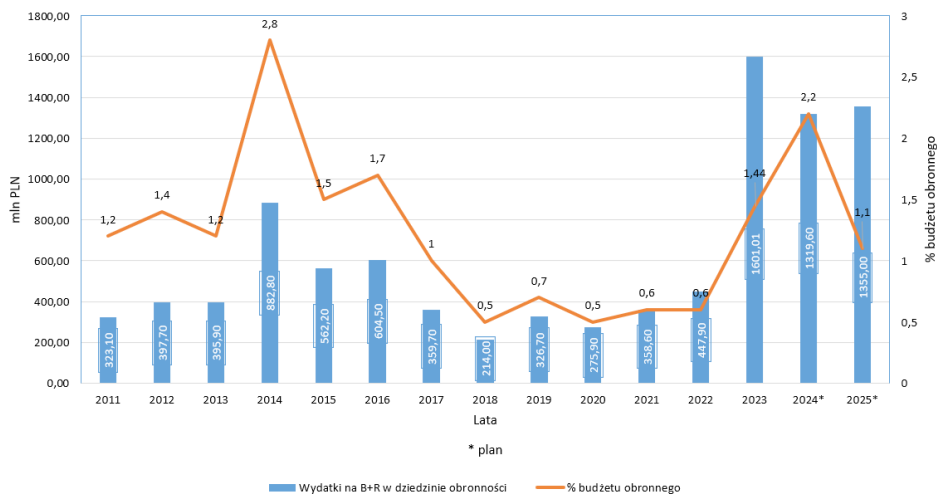
Rola systemu B+R w obszarze obronności jest istotna i w różnym stopniu wspiera poszczególne aspekty polityki zbrojeniowej i systemu pozyskiwania SpW. Jego główną funkcją jest rozwój innowacyjnych technologii umożliwiających wzmocnienie zdolności SZ, które dzięki przewadze technologicznej mogą pozwolić na uzyskanie przewagi na każdym poziomie współczesnego pola walki (taktycznym, operacyjnym i strategicznym). W przypadku pozyskiwania SpW w drodze pracy rozwojowej, B+R umożliwia projektowanie i rozwój zaawansowanego SpW. Jeżeli system pozyskiwania SpW jest właściwie zsynchronizowany z podsystemem B+R, ten ostatni zapewnia nowoczesne technologie, które mogą być wykorzystane przy projektowaniu SpW obniżając jego ryzyko technologiczne (Meissner, s. 385-387).

Od połowy ubiegłej dekady nastąpił istotny regres w zakresie uruchamiania prac rozwojowych, w szczególności w zakresie opracowania kompletnych systemów uzbrojenia, co oznacza, że za kilka-kilkanaście lat PPO będzie mieć problem z dostarczaniem nowoczesnego i konkurencyjnego SpW. Natomiast polski sprzęt, który święci triumfy na ukraińskich polach bitew w większości jest efektem prac rozwojowych uruchomionych lata temu. O skali regresu w minionych latach świadczy to, że w latach 2017 oraz 2019-2020 w ramach NCBR nie podpisano ani jednego kontraktu na projekty obronne, a prace rozwojowe zlecane przez ówczesny Inspektorat Uzbrojenia dotyczyły głównie projektów kontynuacyjnych (Dmitruk 2021, s. 23). Sytuacja zaczęła ulegać pewnej poprawie od 2021 roku, kiedy zaczęto ponownie zwiększać środki na B+R oraz dokonywać zmian systemowych w resortowym systemie B+R. Brak istotnych inwestycji w B+R spowoduje, że gdy obecnie SpW

licznie kupowany za granicą „z półki” (bez udziału polskiego przemysłu) będzie wycofywany ze stanu SZ RP, to znowu może się okazać, że nie będzie można go zastąpić krajowymi konstrukcjami, gdyż nie było mocy przerobowych na własne B+R ze strony przemysłu i/lub w odpowiedniej skali nowe projekty B+R nie były zlecane przez resort obrony, ani rząd odpowiednio nie inwestował w moce produkcyjne (Lentowicz 2023).

Wykres 1. pokazuje wydatki na B+R w dziedzinie obronności w latach 2011-2025 (dla lat 2024-2025 planowane nakłady), gdzie widać od 2015 roku drastyczne załamanie alokacji środków na ten cel.

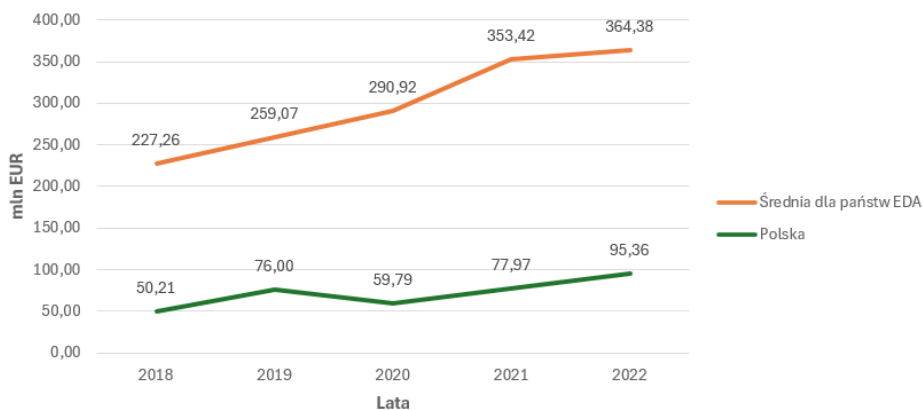
Wykres 1. Wydatki na prace B+R w dziedzinie obronności oraz ich udział w budżecie obronnym w latach 2011-2025 (dla lat 2024-2025 planowane nakłady)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Dmitruk, T., Dziennik Zbrojny

Dopiero w 2023 roku wydatki na B+R w dziedzinie obronności wyniosły 1,601 mld zł, co stanowiło 1,44% budżetu obronnego. Stanowi to istotny progres w stosunku do poprzednich lat. Bowiem w 2022 roku była to kwota 447,9 mln zł, czyli jedynie 0,61% wydatków obronnych (Dmitruk 2023b, s. 24; Dmitruk 2024). Jednocześnie Polska plasuje się znacznie poniżej średniej wydatków na B+R w dziedzinie obronności, jakie przeznaczają inne państwa europejskie, co pokazuje wykres 2.

Wykres 2. Budżet na B+R w dziedzinie obronności - porównanie wydatków państw członkowskich Europejskiej Agencji Obrony (średnia) i Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Europejskiej Agencji Obrony (Defence Data 2022) i Dziennika Zbrojnego (Dmitruk, T.)

Biorąc pod uwagę tak dużą przepaść między Polską a innymi państwami, fundamentalną racją stanu jest znaczące zwiększenie inwestycji na ten cel. Co do konkretnych obszarów uruchamiania prac B+R i inwestycji w technologie obronne, oprócz projektów wynikających z polityki zbrojeniowej (prace rozwojowe prowadzące do pozyskania SpW) oraz *Priorytetowych kierunków badań naukowych w resorcie obrony narodowej* (MON 2022) (opracowywanie technologii o zastosowaniu wojskowym i w SpW), w opinii autora zasadne byłoby uruchomienie programów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności państwa dla poszczególnych obszarów zidentyfikowanych jako nowe i przełomowe technologie (EDT), np. w ramach NCBR (optymalnie dwutorowo: jako strategiczne programy B+R i strategiczne programy inwestycyjne/fundusze mogące wspierać ośrodki badawczo-rozwojowe, start-upy i przemysł). Pozwoliłoby to przynajmniej powstrzymać negatywny trend szybszego rozwoju w tych obszarach innych państw, a być może, w optymistycznym wariacie, wysunięcie się Polski na czołowe miejsca w Europie w danych obszarach.

Ponadto, biorąc pod uwagę rosnącą rolę systemów bezzałogowych, zasadny byłby powrót do prezentowanej w 2014 roku koncepcji Narodowego Programu Bezzałogowców (Koziej 2014), choć byłby to program w mniejszym stopniu badawczy (jak dla EDT), a bardziej rozwojowo-zbrojeniowy (dla porównania Wielka Brytania w swojej obronnej strategii dronowej z 2024 roku ogłosiła, że na rozwój zdolności bezzałogowych planuje przeznaczyć w ciągu następnych 10 lat 4,6 mld GBP, tj. ponad 23 mld PLN (Ministry of Defence 2024, s. 7).

Polityka zbrojeniowa powinna obejmować także mechanizmy rozwoju EDT, takie jak adaptacja innowacyjnych technologii cywilnych do zastosowań wojskowych. Choć działania w tym zakresie są realizowane w ramach resortu obrony narodowej,

to ściślejsza synchronizacja z polityką zbrojeniową (jeśliby byłyby formalnie ustanowiona), pomogłaby zwiększyć efektywność tych działań dzięki posiadaniu przez przemysł i innowatorów wiedzy o potrzebach wojskach i tego w jaki sposób powinny być zaspokajane.

Wnioski

Ustalenia badawcze przedstawione w artykule potwierdzają przyjętą hipotezę badawczą. Wprowadzanie w Polsce sformalizowanej polityki zbrojeniowej w postaci dokumentu strategicznego przyczyniłoby się do podniesienia efektywności zarządzania obronnością kraju i rozwojem gospodarczym, w tym w szczególności modernizacją techniczną SZ RP i PPO. Polityka zbrojeniowa powinna określać – w sposób wynikający ze strategicznych celów i interesów państwa – cele i zadania umożliwiające zarządzanie i kontrolę nad rozwojem, produkcją i pozyskiwaniem SpW. W szczególności powinna wskazywać jakie kompetencje technologiczne i produkcyjne powinny być rozwijane w PPO w powiązaniu z programami modernizacyjnymi (w tym kierunki działalności B+R i pożądane nakłady) oraz jakiego typu SpW powinien być pozyskiwany w kraju, a jaki za granicą. Ważnymi aspektami byłyby także określenie aspektów dotyczących eksportu, współpracy międzynarodowej, instrumentów wsparcia, oczekiwanych rezultatów oraz harmonogramu realizacji.

Brak tego rodzaju rozwiązań negatywnie rzutuje na sprawczość państwa. Planowane przyjęcie nowej SBN RP oraz zobowiązania sojusznicze do opracowania strategii przemysłu obronnego dają szansę na refleksję strategiczną w zarządzaniu państwem, która zaowocuje zmianą podejścia do procesu zbrojeń i przemysłu, a więc realizowania tych zadań państwa w należyście zaplanowany i przemyślany sposób, z uwzględnieniem rodzimego potencjału przemysłowego oraz dążeniem do zwiększenia suwerenności państwa (w wymiarze technologiczno-przemysłowym oraz decyzyjnym). Pozwoli to także, aby konieczny – w obliczu zagrożenia – proces zbrojenia, związany z wielkoskalowymi wydatkami na obronność, nie doprowadził do załamania finansowego państwa (w wyniku kierowania ich za granicę), a stał się motorem rozwoju rodzimej gospodarki opartej o wysokie technologie.

Bibliografia

1. Babiński, A., Lubiewski, P., Łuźniak, A., 2021. Współużyteczność metod oraz technik i narzędzi badawczych w badaniu bezpieczeństwa [w:] A. Czupryński, B. Wiśniewski, J. Zboina (red.), *Nauki o bezpieczeństwie. Wybrane problemy badań*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, 70-71.

2. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 2024. Rekomendacje do Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej [online]. Dostępne pod adresem: https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2024/7/4/7fa9f08052b51758d6ed4e9a11a9d32d/REKOMENDACJE%20SBNRP%204%20lipca%202024.pdf [dostęp: 17 listopada 20034], 51.
3. Decyzja Nr 116/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 września 2021 roku w sprawie pozyskiwania sprzętu wojskowego (Dz. Urz. MON z 2021 roku poz. 188).
4. Decyzja Nr 118/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 września 2021 roku w sprawie zasad opracowywania i realizacji centralnych planów rzeczowych” (Dz. Urz. MON z 2021 roku poz. 190).
5. Decyzja Nr 39/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 lutego 2017 roku w sprawie powołania Zespołu do spraw opracowania projektu dokumentu „Narodowa Polityka Zbrojeniowa” (Dz. Urz. MON z 2017 roku poz. 34).
6. Dmitruk T., 2024. Wydatki obronne Polski w 2023 roku. Dziennik Zbrojny [online]. Dostępne pod adresem: <https://dziennikzbrojny.pl/artykuly/art,2,4,12023,armie-swiata,wojsko-polskie,wydatki-obronne-polski-w-2023-roku> [dostęp: 17 listopada 2024].
7. Dmitruk, T., 2021. Prace badawczo-rozwojowe w obszarze polskiej obronności. Nowa Technika Wojskowa, nr 5/2021, 18.
8. Dmitruk, T., 2023. Budżet obronny Polski na 2023 rok. Nowa Technika Wojskowa, 3/2023, 24.
9. Dmitruk, T., 2023. Wojenna modernizacja techniczna Sił Zbrojnych RP w 2022 roku. Nowa Technika Wojskowa, 2/2023, 18.
10. Dziennik Zbrojny, 2018. Narodowa Polityka Zbrojeniowa gotowa, ale.... [online]. Dostępne pod adresem: <https://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,1,10821,aktualnosci-z-polski,narodowa-polityka-zbrojeniowa-gotowa-ale...> [dostęp: 17 listopada 2024].
11. European Security & Defence, 2021. “To be better equipped and better armed”. The interview was conducted by Jürgen Hensel [online]. Dostępne pod adresem: <https://euro-sd.com/2021/10/articles/exclusive/24108/to-be-better-equipped-and-better-armed/> [dostęp: 17 listopada 2024].
12. Forsal 2022. Szef MON: Zamawiamy tyle, ile polski przemysł zbrojeniowy może wyprodukować [online]. Dostępne pod adresem: <https://forsal.pl/biznes/przemysl/artykuly/8605583,przemysl-zbrojeniowy-polska-mon-mariusz-blaszczak.html> [dostęp: 17 listopada 2024].
13. Koziej, S., 2014. Potrzebny Narodowy Program Bezzałogowców, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5375,Potrzebny-Narodowy-Program-Bezzałogowcow.html> [dostęp: 17 listopada 2024].
14. Kucharski, B., 2023. Uwarunkowania modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Wybrane zagadnienia, Warszawa: Kancelaria Senatu, 5.
15. Lentowicz, Z., 2023. Zbrojeniowa szansa, ale i ryzyko sporych kłopotów dla polskich firm, Rzeczpospolita [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.rp.pl/biznes/>

- art38604871-obronna-goraczka-coraz-wiecej-zamowien-coraz-wiecej-klopotow [dostęp: 17 listopada 2024].
16. Meissner, J., 2024. Przeskok generacyjny rosyjskiego kompleksu wojskowo-przemysłowego w kontekście zagrożeń dla wschodniej flanki NATO. Praca doktorska, Wojskowa Akademia Techniczna.
 17. Miłoś, M., 2024. Brakuje odwagi na zbrojeniówkę, czyli politycy umywają ręce, Rzeczpospolita [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.rp.pl/biznes/art41300301-brakuje-odwagi-na-zbrojeniowke-czyli-politycy-umywaja-rece> [dostęp: 17 listopada 2024].
 18. Miłoś, M., 2024. Szef Agencji Uzbrojenia: Nie kupimy szybciej uzbrojenia bez zmiany prawa. Rzeczpospolita [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.rp.pl/gospodarka/art41285491-szef-agencji-uzbrojenia-nie-kupimy-szybciej-uzbrojenia-bez-zmiany-prawa> [dostęp: 17 listopada 2024].
 19. Ministerstwo Obrony Narodowej, 2022. Priorytetowe kierunki badań naukowych w resorcie obrony narodowej w latach 2021-2035 [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.gov.pl/attachment/8d8d60db-92ec-4c03-8714-148d0e2a6899> [dostęp: 17 listopada 2024].
 20. Ministry of Defence, 2019. How defence contributes to the prosperity of the UK and supports the UK economy [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.gov.uk/government/collections/how-defence-contributes-to-the-prosperity-of-the-uk> [dostęp: 17 listopada 2024].
 21. Ministry of Defence, 2024. Defence Drone Strategy [online]. Dostępne pod adresem: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65d724022197b201e57fa708/Defence_Drone_Strategy_-_the_UK_s_approach_to_Defence_Uncrewed_Systems.pdf, 7.
 22. NATO, 2024. NATO Industrial Capacity Expansion Pledge [online]. Dostępne pod adresem: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227504.htm [dostęp: 17 listopada 2024].
 23. Rada Ministrów, 2017. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf> [dostęp: 17 listopada 2024].
 24. Sowizdraniuk, P., 2021. Wybrane metody oraz techniki i narzędzia jakościowe w badaniach bezpieczeństwa [w:] A. Czupryński, B. Wiśniewski, J. Zboina (red.), *Nauki o bezpieczeństwie. Wybrane problemy badań*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, 87.
 25. Wilk, R., 2023. Przynaczona wypowiedź z konferencji ArmTech zorganizowanej przez Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia.
 26. Zarządzenie nr 30 Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 14 listopada 2024 roku w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rozwoju i Technologii (Dz.Urz. MRiT z 2024 roku poz. 34).
 27. Zarządzenie Nr 35/MON z dnia 17 grudnia 2024 roku w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej (Dz. Urz. MON z 2024 roku poz. 227), § 43 pkt 3 ppkt 1 lid a-d.